

Χρήστος Αγγελομάτης

(1901-1979)

Γεννήθηκε στη Σμύρνη. Φοίτησε στο Λύκειο Αρώνη της γενέτειράς του αλλά σε νεαρή ηλικία εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, εργαζόμενος ως δημοσιογράφος.* Παράλληλα συνέγραψε βιβλία ιστορικού περιεχομένου όπως «Χρονικόν Μεγάλης Τραγωδίας. Το έπος της Μικράς Ασίας», «Ο αναγεννώμενος φοίνιξ. Από τον Ρήγα εις τον Όθωνα: Σημειώματα από την ιστορίαν του ελληνικού έθνους 1800-1845», «Ο δημοτικισμός στο Βυζάντιο» κ.ά.

Στο βιβλίο του «Ο αναγεννώμενος φοίνιξ», που είναι ιστορήση συμβάντων της Ελληνικής Επανάστασης, το 40ό Κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στις γάτες του Αγώνα!

Το κεφάλαιο αυτό (σσ. 178-180) παραθέτω ευθύς κατωτέρω, παραλείποντας μόνο την τελευταία παράγραφο, η οποία δεν αφορά γάτες αλλά άλλο, άσχετο επεισόδιο.

ΟΙ ΓΑΤΟΙ ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Αν επρόκειτο να γράψω κανείς την ιστορίαν των γάτων της Ελλάδος, από τους αρχαιοτάτους χρόνους μέχρι της τελευταίας πολιορκίας του Μεσολογγίου και από αυτήν μέχρι της ιταλικής κατοχής, οπότε ελάχιστα από τα κατοικίδια αυτά εγλύτωσαν, πολλά και συγκινητικά πράγματα θα είχε να πη. Ο Στέφανος Ξένος εις το μυθιστόρημά του «*Η ηρωίς της Ελληνικής Επαναστάσεως*», μας δίνει την ιστορίαν μιας γάτας που κατεφαγώθη εις το Μεσολόγγι ως δήθεν λαγός και ο Κασομούλης, περιγράφων τας τελευταίας προ της Εξόδου της φρουράς του Μεσολογγίου δεινάς ημέρας της φρουράς, της οποίας συνεμερίζετο ως πολεμιστής τας κακουχίας, χαράσσει αυτήν την παραστατικήν εικόνα:

* Ο Χρήστος Αγγελομάτης συνεργάστηκε με πολλές αθηναϊκές εφημερίδες, μεταξύ των οποίων ήταν και η «Εστία», στην οποία διετέλεσε αρχισυντάκτης από το 1962 μέχρι το 1977, οπότε και συνταξιοδοτήθηκε.

«Ο συνεργάτης του κ. Γ. Μεσθενέα τυπογράφου, καθήμενος εις την οικίαν μας, έσφαξεν και έφαγεν μίαν γάταν και έβαλεν τον ψυχογυιόν του Στορνάρη και εσχότωσεν άλλην μίαν. Τούτος υπέμνησε τους άλλους¹ και εις ολίγαις ημέραις γάτα δεν έμεινεν. Ο Αγιομαυρίτης ιατρός² εμαγείρευσε τον σκύλον του με λάδι, από το οποίον είχαμεν αρκετόν, και επαινούσεν το φαγί του ότι ήτον το πλέον νοστιμώτερον. Οι στρατιώται πλέον αυθαδίασαν, και άρπαζαν οποιονδήποτε σκύλον ή γάταν εύρισκαν εις τον δρόμον... Εδόθησαν και εις τους ποντικούς, πλην ήτον ευτυχής όστις εδύνατο να πιάση έναν. Βατράχους δεν είχαμεν, κατά δυστυχίαν».

Αλλά και οι Τούρκοι που επολιορκήθησαν εις το Ναύπλιον, εις τόσην σπάνιν τροφίμων είχαν φθάσει, που έτρωγαν τα πτώματα των ιδίων των νεκρών, αφού προηγουμένως είχαν καταφάγει κάθε γάταν και ποντικόν. Και όταν η απελευθερωθείσα πόλις έγινε πρωτεύουσα του μαχόμενου διά την ελευθερίαν του Έθνους και υπερεπληρώθη από ένα δυσανάλογον προς την έκτασίν της πληθυσμόν, προερχόμενον από κάθε γωνίαν του ελληνισμού, τότε κατεφάνη πόσην ανάγκην είχεν από γάτους. Η έλλειψις και ίχνους καθαριότητας επλήθυνε τους ποντικούς μέχρι βαθμού απίστευτου και το κακόν διετηρήθη μέχρι των ημερών του Καποδιστρίου. Ο κυβερνήτης, μεταξύ των άλλων αντιμετώπισε και το ζήτημα της καθαριότητας· διά να καταπολέμηση δε τους ποντικούς, έφερεν ολόκληρον φορτίον γάτων από την Τεργέστην. Αυτών η ιστορία ίσως να είναι η δραματικωτέρα. Επέπρωτο να εύρουν οικτρόν θάνατον, μολοντί εξεκαθάρισαν το Ναύπλιον από τους ποντικούς.

Οι Βαυαροί, πρόδρομοι των Ιταλών εις την θεληματικήν γατοφαγίαν, ήρχισαν αμείλικτον κυνήγι κατά των γάτων της Τεργέστης. Προ παντός όμως, οι εγκατεστημένοι εις την Πρόνοιαν (το προάστιον που αρχικώς είχαν συνοικίσει οι Κρήτες) ανεδείχθησαν ασυναγώνιστοι εις το κυνήγι των γάτων και την παρασκευήν ποικίλων φαγητών με αυτούς.

Ο ζωγράφος Φράνσις Ερβέ, ο οποίος ευρίσκετο εις το Ναύπλιον πριν ακόμη η πρωτεύουσα μετατεθή εις Αθήνας, είχε την ευκαιρίαν να ασχοληθή και με το ζήτημα τούτο:

«Οι κάτοικοι της Προνοιάς», λέγει, «παραπονούνται εντόνως, ότι οι Βαυαροί στρατιώται έφαγαν όλους τους γάτους των και δεν μπορούν να τους αντικαταστήσουν διότι την ιδίαν τους επιφυλάσσουν τύχην. Συνεπεία τούτου κατεκλύσθησαν από τους ποντικούς».

Ο Ερβέ, ευθυμολογών, συνεβούλευσε τους διαμαρτυρομένους να απευθύνουν αναφοράν εις το βαυαρικόν αρχηγείον, εις την οποίαν να ζητούν από αυτό να διατάξη τους στρατιώτας, αφού έφαγαν τους γάτους, να φάγουν, όπως θα ήτο δίκαιον, και τους ποντικούς. «Έφυγα, όμως», προσθέτει, «από την Ελλάδα και δεν γνωρίζω το αποτέλεσμα της αιτήσεως».

Παρά τας διαμαρτυρίας εν τοσούτω των Ναυπλιέων και Προνοιέων, η γατοφαγία εξηκολούθει και θα εξηκολούθει, αν από άλλους λόγους δεν εσταματούσε.

Τους λόγους αυτούς θα ημπορούσε να αναγράφη και το ιδρυθέν εις την Πρόνοιαν, παρά τους αγίους Πάντας, πολυάνδριον των θανόντων εις την Ελλάδα Βαυαρών. Είναι σκαλισμένον επί βράχου, κοσμεείται υπό κολοσσιαίου λέοντος πεσμένου επί της κοιλίας, υπό ημιθόλιον. Το μνημείον είναι έργον του γλύπτου Σίγκελ, και φέρει την επιγραφήν:

*Οι αξιωματικοί και στρατιώται
της βασιλικής/βαυαρικής μεραρχίας
προς τους στρατιώτας των
†1833-1834
το παρόν μνημείον ίδρυσεν ο Λουδοβίκος
βασιλεύς της Βαυαρίας.*

«... Εις τους Αγίους Πάντας», γράφει σχετικώς ο Φωτάκος, «ήτο και το Α γ γ ο υ ρ ώ ο ν, λεγόμενον. Αυτό εσκαλίσθη επί Αντιβασιλείας, οι δε Έλληνες ωνόμασαν αυτόν τον λέοντα αγγουρών, διότι έθαπταν τους αποθνήσκοντας εκεί Βαυαρούς, οι οποίοι έτρωγαν τα παραγινωμένα κίτρινα αγγούρια, έτρωγαν τα κολοκύθια άβραστα και τα πεπόνια βρασμένα, καθώς και τους σκύλους, τις γάτες κ.λπ. Αυτή η ακάθαρτος τροφή τούς έφερεν ασθένειαν και απέθνησκον. Εις μνήμην δε των αποθανόντων εσκάλισαν εις τον βράχον τον άνωθεν του νεκροταφείου τούτον τον λέοντα».⁴

Να εξεδικούντο, τάχα, οι αδικοσφαγμένοι γάτοι της Τεργέστης!

¹ Υπέδειξε δηλαδή με το παράδειγμά του να πράξουν το αυτό.

² Ο Π. Στεφανίτσης.

³ Ν. Κασομούλη, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, τ. Β'.

⁴ Φωτάκου, *Απομνημονεύματα*.

Γουλιέλμος Ν. Άμποτ

(1908-2001)

Ο Γουλιέλμος Ν. Άμποτ υπήρξε μία ιδιαίζουσα μορφή των ελληνικών γραμμάτων. Φοίτησε στη Φυσικομαθηματική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και σύντομα απέκτησε διεθνή φήμη αστρονόμου. Το 1957 αναδείχθηκε καθηγητής Γεωφυσικής του Πανεπιστημίου της Αλάσκας.

Παρ' όλες τις επιστημονικές επιδόσεις του, ο Γ. Ν. Άμποτ έβρισκε πάντοτε χρόνο για να ασχοληθεί και με τα γράμματα. Έτσι, το 1936 δημοσιεύει το πρώτο έργο του («Γη και νερό»), ενώ εγκαινιάζει τακτική συνεργασία με τα περιοδικά «Νέα Γράμματα» (1938) και «Νέα Εστία» (1941).

Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύθηκε το 1971 στη «Νέα Εστία» (τεύχος 1062, σσ. 1309-1310) και αποτελεί, κατά κάποιον τρόπο, συνέχεια του κειμένου του Απόστολου Χατζίνη, που επίσης είχε δημοσιευθεί στη «Νέα Εστία».

ΟΙ ΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Αντίθετα απ' τις γάτες του Χατζίνη* που είναι εξώσπιτες, η δικιά μου, η Ψίφη, Σιαμέζα που βαστάει η γενιά της απ' τους Τάι, γενιά βασιλική, είναι ένας αχώριστος σύντροφος. Μεγαλόσωμη είναι, χιονάτη, όπου δεν είναι σκούρα καφέ. Έτσι σκούρα είναι τα γάντια, οι κάλτσες, η μουσούδα κι' η ουρά. Κατά τα άλλα είναι ένα μικρό θηρίο, που ποτέ δεν γνώρισε ούτε δέντρο ούτε χώματα. Γεννήθηκε κ' έζησε μέσα στο διαμέρισμα. Και δεν εννοεί να βγει έξω ούτε να δοκιμάσει τίποτα το καινούργιο. Η σκληρότερη δοκιμασία είναι όταν την βάζω στο καλάθι για να πάει κάπου, αν είναι ανάγκη. Αυτό πολύ σπάνια γίνεται. Στο γιατρό, και μια φορά, μια και

* Βλ. «Νέα Εστία», τεύχος 1059, σ. 1099.

μοναδική, για περίπατο εδώ δίπλα στο άλσος Συγγρού. Δεν της άρεσε καθόλου! Ήθελε να γυρίσει στο σπίτι! Είναι θαυμάσια στην υγεία της και λεβεντιά!

Έχει ψυχολογία περίπου παιδιού δύο χρονών, χωρίς να έχει τα απαίσια ελαττώματα των συχαμένων αυτών πλασμάτων που αντιπαθώ. Η νοημοσύνη της είναι ζυγισμένη ακριβώς στο μέτρο του συμφέροντος, δηλαδή μπορεί να καταλάβει οτιδήποτε, αρκεί για κάποιο λόγο, ωφελιμιστικό κυρίως, να την ενδιαφέρει. Το μυαλό της είναι θαυμάσιας ποιότητας και απεριόριστο σε δυνατότητες. Δεν δοκίμασα την θεωρία της Σχετικότητας αλλά είμαι βέβαιος ότι αν την ενδιέφερε δεν θα μου δημιουργούσε περισσότερες δυσκολίες από μερικούς φοιτητές που γνώρισα. Αν την ενδιέφερε ο Τρωικός πόλεμος, η Ιλιάδα, θάταν γι' αυτήν ένα παιγνίδι. Προς το παρόν, οι γνώσεις της τής γλώσσας, της λεκτικής των ανθρώπων, είναι ακριβώς αυτές που εκείνη χρειάζεται. Δηλαδή οι λέξεις που καταλαβαίνει καλά είναι οι εξής: Φαί, έλα, μη, κρεβάτι, μύγα, λουρί (για παιγνίδι, όχι για ξύλο, αυτό δίνεται όταν χρειαστεί με ηλεκτρικό καλώδιο των πέντε χιλιοστών και πονάει φριχτά), χορταράκι, όχι, πάμε, βούρτσα, άει στο διάολο... Αυτό το τελευταίο το τρέμει κυριολεκτικά κι ας απευθύνεται σε άλλα πράγματα άσχετα μ' αυτήν. Όταν τ' ακούει τού δίνει δρόμο και κρύβεται.

Αλλά γενικά η γλώσσα της είναι καθαρά συναισθηματική και αισθαντική, όχι με άρθρωση αλλά με χρωματισμό στον τόνο τής φωνής.

Είναι, ήταν μάλιστα ακόμα περισσότερο, αφιλόξενη όσο παίρνει. Στους ξένους φέρεται με ατιμία και εχθρότητα. Τους πλησιάζει, τους κυττάζει καλά-καλά, πάει πολύ κοντά, τους μυρίζει, επιχειρεί κάτι ύποπτες χειρονομίες με το ποδαράκι και μόλις εκείνοι είτε από υποχρέωση είτε από συμπάθεια ανταποκριθούν, τους φτύνει κατά πρόσωπο και φεύγει. Καμιά φορά τούς αφήνει να την χαϊδέψουν, και ξάφνου τους φτύνει και φεύγει ή σηκώνει το ποδαράκι με τα νύχια σαν τίγρης, ή, όπως λέει ο Χατζ., σαν λεοπάρδαλις. Ή τους κυττάζει με πολλή προσοχή από αρκετά μακριά, ξάφνου δίνει μια, τινάζεται στον καναπέ δίπλα τους, πηδάει από πάνω τους στη ράχη του καναπέ και πάλι σαν αστραπή πέρα στο τραπέζι, μέτρα μακριά, ενώ εγώ τρέχω να φέρω νερό, να συνεφέρω τον μισολιπόθυμο επισκέπτη.

Κάτι τέτοιο έγινε μια φορά με τον φίλτατο συνάδελφο Παύλο Φλώρο. Μιλούσαμε, εκείνος καθισμένος στον καναπέ, εγώ απέναντι σε πολυθρόνα. Ξάφνου μια άσπρη αστραπή, ήταν η γάτα που